

Ετυμολογία*

Ερώτηση: Γίνονται πολλές παρετυμολογήσεις, ακρότητες... βλέπουμε και σε σοβαρές εκπομπές και υπάρχει μια έμφαση, ας πούμε στην ετυμολογία προκειμένου να βρούμε τη ρίζα την αρχαία κλπ. Εγώ θα ήθελα κάτι άλλο να ρωτήσω: πόσο σκόπιμη είναι η ετυμολογία στο σχολείο; Δηλαδή να κάνουμε ετυμολογικές ασκήσεις; Και το δεύτερο είναι: μόνο την ιστορία της λέξης περιλαμβάνουμε στην ετυμολογία ή βλέπουμε και οικογένειες λέξεων; Η διερεύνηση της οικογένειας των λέξεων είναι ετυμολογία κι αυτό ή είναι κάτι άλλο;

Παπαναστασίου: ναι. Να σας πω λίγο, όσον αφορά το θέμα της... εεε, ας πούμε: πρέπει να κάνουμε ετυμολογία; Αυτό το οποίο πρέπει να κάνουμε οπωσδήποτε - δηλαδή πρέπει με την έννοια ότι είναι χρήσιμο, έτσι; - είναι να κάνουμε μορφολογική ανάλυση. Δηλαδή να δείχνουμε στα παιδιά τον τρόπο που δημιουργήθηκαν οι συγκεκριμένες λέξεις. Όταν έχουμε να κάνουμε με το σπιτικός, να το κάνουμε (το παιδί) να καταλάβει ότι αυτό βγαίνει από τη λέξη σπίτι και το επίθημα -ικός, σπιτίσιος από το σπίτι και το επίθημα, την παραγωγική κατάληξη -ίσιος...

(διακοπή για ερώτηση)

Ερώτηση: συγνώμη... ότι το hospital βγαίνει από εκεί θα το πούμε ή δε χρειάζεται;

Παπαναστασίου: τώρα... αυτό το κομμάτι, δηλαδή να του πούμε ότι η λέξη σπίτι βγαίνει απ' το λατινικό hospitium, ότι μαρτυρείται για πρώτη φορά στην ελληνιστική εποχή κτλ κτλ - έτσι; - και να του πούμε μετά ότι αυτό συνδέεται ετυμολογικά και με το hospital, αυτό είναι περισσότερο στο πλαίσιο της ανεκδοτολογικής γνώσης για τη γλώσσα. Δηλαδή του λέμε κάτι το οποίο, ναι, είναι ελκυστικό ως πληροφορία, θα τραβήξει το ενδιαφέρον του να το μάθει ότι η λέξη σπίτι συνδέεται με κάποιο τρόπο με τη λέξη hospital. Αλλά πρέπει να του μάθουμε τον σωστό τρόπο να τα συνδέει αυτά. Δηλαδή μην φτάσουμε... μην του υποβάλουμε - γιατί συχνά γίνεται κι αυτό - μην του υποβάλουμε την ιδέα ότι και το αγγλικό hospital απ' το σπίτι βγήκε. Γιατί πολλοί έχουν αυτή την τάση. Πολλοί εννοώ σε εκπομπές στις τηλεοράσεις σε αρθρογραφία που γίνεται σχετικά με τέτοια θέματα, έχουν την τάση στο τέλος να τα βγάλουν όλα ελληνικά. Το θέμα είναι να δείξουμε τις σωστές σχέσεις.

Η αλήθεια είναι ότι ως πληροφορία αυτό το πράγμα δεν βοηθάει στη χρήση της γλώσσας. Δεν θα το βοηθήσει (το παιδί) σε τίποτε. Είναι μια πληροφορία για τη γλώσσα. Ότι αυτό, ξέρεις, προέρχεται απ' το τάδε. Όπως μαθαίνεις τόσα πράγματα για τη φυσική, ας πούμε, τα οποία ποτέ δεν θα σου χρειαστούνε αλλά τέλος πάντων θεωρούνται ένα τμήμα της συγκρότησης... του καλού μαθητή, να ξέρει και αυτά τα πράγματα από τη φυσική, απ' τη χημεία, απ' τα μαθηματικά κλπ κλπ. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο δικαιολογείται να μάθει και κάτι τέτοιο. Όχι όμως να βομβαρδιστεί από τέτοιες πληροφορίες. Και βεβαίως μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι πληροφορίες ως κίνητρα για να κρατάει κανείς ζωντανό το ενδιαφέρον για τα άλλα πράγματα. Γιατί τα άλλα είναι τα βασικότερα.

Γιώργος Παπαναστασίου, διευθυντής του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα
Μ. Τριανταφυλλίδη]

**(απόσπασμα από την 1^η σεμιναριακή συνάντηση-συζήτηση του Συνδέσμου Φιλολόγων ν. Δράμας, 20 Φεβρουαρίου 2012, απομαγνητοφωνημένο από τον Σ.Γκ.)*